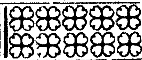

છગનલાલ મોતીરામ શાહ કૃત

—: ત્રીજા ધોરણ માટે :—

મુખગણિત શિક્ષક ભા. ૪

સર્વ હક સ્વાધીન

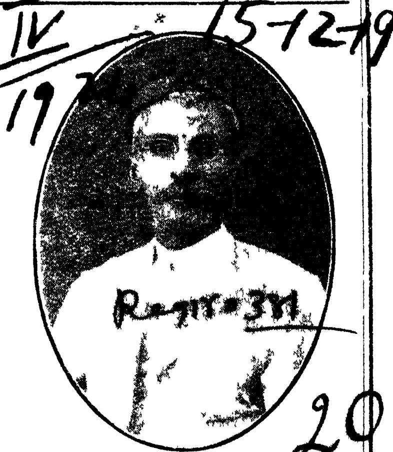
કિંમત ૦-૨-૬

પોસ્ટેજ જુદું

સને ૧૯૨૪

છગનલાલ મોતીરામ શાહ.

"મુખગણિત શિક્ષક" વગેરેના કર્તા. શાહપોર-સુરત.

ત્રીજી ચોપડીનો "ડિકટેશન શિક્ષક" ત્રણ આના.

દેશી રાજ્યોમાં ટેકસ્ટ બુકસ, ઈનામ અને લાયબ્રેરી
માટે મંજુર થએલો અને કેળવણી ખાતાના
અધિકારી સાહેબો તેમજ વિદ્વાન સદ્‌ગૃહસ્થોના
ઉતમ સર્ટિફિકેટ પામેલો

ત્રીજા ધોરણનો

મુખગણિત શિક્ષક ભા. ૪

રચનાર—છગનલાલ મોતીરામ શાહ
રચનારનું ઠેકાણું—શાહપોર—સુરત.

પ્રસિદ્ધ કર્તા—છગનલાલ મોતીરામ શાહ.
પ્રસિદ્ધ કરવાનુ ઠેકાણું—શાહપોર—સુરત.

છાપનાર—ગોવિંદજી ડાહ્યાભાઈ નાયક.
છાપવાનું ઠેકાણું—શ્રી "અનાવિલ બંધુ" પ્રીન્ટીગ પ્રેસ,
બરાનપુરી ભાગળ, ભાજીવાળી પોળ—સુરત.

નવી સુધારેલી વધારેલી આવૃત્તિ ૧૧ પ્રત ૨૦૦૦

સંવત ૧૯૮૧] [સને ૧૯૨૪

કિંમત રૂા. ૦-૨-૬ પોસ્ટેજ જુદું.

"ડિકટેશન શિક્ષક" માટે અભિપ્રાય.

રા. સા. ગણપતરામ અનુપરામ ત્રવાડી.

રાજકોટ [illegible] જિ પ્રિન્સપાલ સાહેબ.

તા. ૨૮-૬-૧૯૧૭ ના પત્રમાં લખે છે કે:—

"સલામ તમારા તરફથી અવલોકનાર્થે "ડિકટેશન શિક્ષક" ભાગ ૧. ૨. નામનાં બે નાનાં પણ ઉપયોગી પુસ્તકો મળ્યાં. તે જોતાં જણાય છે કે તમારો આ શ્રમ **બાળકો, શિક્ષકો અને કેટલેક દરજ્જે લેખકોને પણ અત્યંત ઉપયોગી થઈ પડશે.** આ પુસ્તકોનો ઉપયોગ કરવાથી **બાળકોને ઘણી ઓછી મહેનતે જોડણીનું સારૂં અને ચોકસ જ્ઞાન થશે.** તમોએ વાચનમાળામાંથી ઘણાખરા મુશ્કેલીવાળા શબ્દો તારવ્યા છે, અને તેને વિવિધ રીતે ગોઠવી શિખનાર શિખવનાર ઉભયને સરળતા કરી આપી છે.

વળી સારા કાગળ, મોટા ટાઈપ અને શબ્દોના છુટાપણાને લીધે એ પુસ્તકો આંખને આકર્ષક થાય તેવાં છે.

એકંદરે મારા ધારવા પ્રમાણે તમારાં પુસ્તકો શ્રુતલેખનના શિક્ષણમાં મદદગાર થઈ પડશે, તેથી કેળવણીની દ્રષ્ટિએ જોતાં તેને **ટેક્સ્ટ બુક તરીકે સ્વીકારી શકાય તેવાં છે. એજ.**"

મહેરબાન કાઠિઆવાડના એજન્ટ ટુ ધી ગવર્નર સાહેબ બહાદુરે હુકમ ન. ૪૧૭૧ તા. ૨૬-૭-૧૫થી

—:સુરત જિલ્લાનો:—

"ભૂગોળ શિક્ષક."

એજન્સિની સર્વ સ્કૂલોમાં લાયબ્રેરી માટે મંજુર કર્યો છે.

ગુજરાતની સામાન્ય ભૂગોળની પ્રશ્નોત્તરમાળા વિષે

શ્રીયુત ભાઈચંદ પુંજાદાસ શાહ.

મહીકાંઠા એજન્સિની ભૂગોળ વગેરેના કર્તા.

સાદરા તાલુકા સ્કુલના હેડમાસ્તર સાહેબ.

પોતાના તા૦ ૧૫-૭-૧૫ ના પત્રમાં લખે છે કેઃ—"ત્રીજા ધોરણના વિદ્યાર્થીઓને ગુજરાતની ભૂગોળ શીખવા તથા શીખવવા માટે શિષ્ય શિક્ષક બંનેને આ પુસ્તક સાધન રૂપ છે, અને તે બંનેને ઉપયોગી છે, શિક્ષકને નોંધ કાઢવાની મહેનત બચે છે, અને વિદ્યાર્થીને શિક્ષકની મદદ વિના ભૂગોળનું જ્ઞાન મળી શકે તેમ છે, એકંદરે આપનો પ્રયાસ જનસમુહને ઘણો આદરણીય અને ઉપયોગી થઇ પડવાનો છે." કિંમત ત્રણ આના પોસ્ટેજ જુદું.

૪] ત્રીજી ચોપડીનો "ડિક્ટેશન શિક્ષક" ત્રણ આના

છગનલાલ મોતીરામ શાહ કૃત.

વિવિધ અપૂર્ણાંક લખવાની રીત.	આણુપાણુના અપૂર્ણાંક લખવાની રીત.	આણુપાણુના અપૂર્ણાંક બોલવાની રીત.
રૂ. ૦-૦-૩	રૂ. ૦)૦।	પા આનો
રૂ. ૦-૦-૬	રૂ. ૦)૦॥	અડધો આનો
રૂ. ૦-૦-૯	રૂ. ૦)૦।।।	પોણો આનો
રૂ. ૦-૧-૦	રૂ. ૦)⌐	એક આનો
રૂ. ૦-૧-૩	રૂ. ૦)⌐।	સવા આનો
રૂ. ૦-૧-૬	રૂ. ૦)⌐॥	દોઢ આનો
રૂ. ૦-૧-૯	રૂ. ૦)⌐।।।	પોણાબે આના
રૂ. ૦ ૨-૦	રૂ. ૦)=	બે આના
રૂ. ૦-૨-૩	રૂ. ૦)=।	સવાબે આના
રૂ. ૦-૨-૬	રૂ. ૦)=॥	અઢી આના
રૂ. ૦--૨-૯	રૂ. ૦)=।।।	પોણાત્રણ આના
રૂ. ૦-૩-૦	રૂ. ૦)≡	ત્રણ આના
રૂ. ૦-૩-૩	રૂ. ૦)≡।	સવાત્રણ આના
રૂ. ૦-૩-૬	રૂ. ૦)≡॥	સાડાત્રણ આના
રૂ. ૦-૩-૯	રૂ. ૦)≡।।।	પોણાચાર આના
રૂ. ૦-૪-૦	રૂ. ૦।	પા રૂપીઓ
રૂ. ૦-૪-૩	રૂ. ૦।૦।	પા રૂપીઓ પા આનો

આનાના આંક

૧ - રૂ. ૦)-	૧૧ - રૂ. ૦॥≡	૨૧ - રૂ. ૧।-
૨ - રૂ. ૦)=	૧૨ - રૂ. ૦।।।	૨૨ - રૂ. ૧।=
૩ - રૂ. ૦)≡	૧૩ - રૂ. ૦।।।-	૨૩ - રૂ. ૧।≡
૪ - રૂ. ૦।	૧૪ - રૂ. ૦।।।=	૨૪ - રૂ. ૧॥
૫ - રૂ. ૦।-	૧૫ - રૂ. ૦।।।≡	૨૫ - રૂ. ૧॥-
૬ - રૂ. ૦।=	૧૬ - રૂ ૧)	૨૬ - રૂ. ૧॥=
૭ - રૂ. ૦।≡	૧૭ - રૂ. ૧)-	૨૭ - રૂ. ૧॥≡
૮ - રૂ. ૦॥	૧૮ - રૂ. ૧)=	૨૮ - રૂ. ૧।।।
૯ - રૂ. ૦॥-	૧૯ - રૂ. ૧)≡	૨૯ - રૂ. ૧।।।-
૧૦ - રૂ. ૦॥=	૨૦ - રૂ. ૧।	૩૦ - રૂ. ૧।।।=
૩૧ - રૂ. ૧।।।≡	૪૧ - રૂ. ૨॥-	૫૧ - રૂ. ૩)≡
૩૨ - રૂ. ૨)	૪૨ - રૂ. ૨॥=	૫૨ - રૂ. ૩।
૩૩ - રૂ. ૨)-	૪૩ - રૂ. ૨॥≡	૫૩ - રૂ. ૩।-
૩૪ - રૂ. ૨)=	૪૪ - રૂ. ૨।।।	૫૪ - રૂ. ૩।=
૩૫ - રૂ. ૨)≡	૪૫ - રૂ. ૨।।।-	૫૫ - રૂ. ૩।≡
૩૬ - રૂ. ૨।	૪૬ - રૂ. ૨।।।=	૫૬ - રૂ ૩॥
૩૭ - રૂ. ૨।-	૪૭ - રૂ. ૨।।।≡	૫૭ - રૂ. ૩॥-
૩૮ - રૂ. ૨।=	૪૮ - રૂ. ૩)	૫૮ - રૂ. ૩॥=
૩૯ - રૂ. ૨।≡	૪૯ - રૂ. ૩)-	૫૯ - રૂ. ૩॥≡
૪૦ - રૂ. ૨॥	૫૦ - રૂ. ૩)=	૬૦ - રૂ. ૩।।।

આનાના આંક

૬૧ ⌐ રૂ. ૩॥।⌐	૭૧ ⌐ રૂ. ૪।≡	૮૧ ⌐ રૂ. ૫)⌐
૬૨ ⌐ રૂ. ૩॥।=	૭૨ ⌐ રૂ. ૪॥	૮૨ ⌐ રૂ. ૫)=
૬૩ ⌐ રૂ. ૩॥।≡	૭૩ ⌐ રૂ. ૪॥⌐	૮૩ ⌐ રૂ. ૫)≡
૬૪ ⌐ રૂ. ૪)	૭૪ ⌐ રૂ. ૪॥=	૮૪ ⌐ રૂ. ૫।
૬૫ ⌐ રૂ. ૪)⌐	૭૫ ⌐ રૂ. ૪॥≡	૮૫ ⌐ રૂ. ૫।⌐
૬૬ ⌐ રૂ. ૪)=	૭૬ ⌐ રૂ. ૪॥।	૮૬ ⌐ રૂ. ૫।=
૬૭ ⌐ રૂ. ૪)≡	૭૭ ⌐ રૂ. ૪॥।⌐	૮૭ ⌐ રૂ. ૫।≡
૬૮ ⌐ રૂ. ૪।	૭૮ ⌐ રૂ. ૪॥।=	૮૮ ⌐ રૂ. ૫॥
૬૯ ⌐ રૂ. ૪।⌐	૭૯ ⌐ રૂ. ૪॥।≡	૮૯ ⌐ રૂ. ૫॥⌐
૭૦ ⌐ રૂ. ૪।=	૮૦ ⌐ રૂ ૫)	૯૦ ⌐ રૂ. ૫॥=
૯૧ ⌐ રૂ. ૫॥≡	૧૦૦ ⌐ રૂ. ૬।	૧૦ ⌐ રૂ. ૦॥=
૯૨ ⌐ રૂ. ૫॥।	૨૦૦ ⌐ રૂ. ૧૨॥	૨૦ ⌐ રૂ. ૧।
૯૩ ⌐ રૂ. ૫॥।⌐	૩૦૦ ⌐ રૂ. ૧૮॥।	૩૦ ⌐ રૂ. ૧॥।=
૯૪ ⌐ રૂ. ૫॥।=	૪૦૦ ⌐ રૂ. ૨૫)	૪૦ ⌐ રૂ. ૨॥
૯૫ ⌐ રૂ. ૫॥।≡	૫૦૦ ⌐ રૂ. ૩૧।	૫૦ ⌐ રૂ. ૩)=
૯૬ ⌐ રૂ. ૬)	૬૦૦ ⌐ રૂ. ૩૭॥	૬૦ ⌐ રૂ. ૩॥।
૯૭ ⌐ રૂ. ૬)⌐	૭૦૦ ⌐ રૂ. ૪૩॥।	૭૦ ⌐ રૂ. ૪।=
૯૮ ⌐ રૂ. ૬)=	૮૦૦ ⌐ રૂ. ૫૦)	૮૦ ⌐ રૂ. ૫)
૯૯ ⌐ રૂ. ૬)≡	૯૦૦ ⌐ રૂ. ૫૬।	૯૦ ⌐ રૂ. ૫॥=
૧૦૦ ⌐ રૂ. ૬।	૧૦૦૦ ⌐ રૂ. ૬૨॥	૧૦૦ ⌐ રૂ. ૬।

આનાની ધાત.

આનાની ધાત.	૮૦ ~ રૂ. ૫)	૧૬ ~ રૂ. ૧)
૪ ~ રૂ. ૦।	૮૪ ~ રૂ. ૫।	૩૨ ~ રૂ. ૨)
૮ ~ રૂ. ૦॥	૮૮ ~ રૂ. ૫॥	૪૮ ~ રૂ. ૩)
૧૨ ~ રૂ. ૦।॥	૯૨ ~ રૂ. ૫।॥	૬૪ ~ રૂ. ૪)
૧૬ ~ રૂ. ૧)	૯૬ ~ રૂ. ૬)	૮૦ ~ રૂ. ૫)
૨૦ ~ રૂ. ૧।	૧૦૦ ~ રૂ. ૬।	૯૬ ~ રૂ. ૬)
૨૪ ~ રૂ. ૧॥	૪૦૦ ~ રૂ. ૨૫	૧૧૨ ~ રૂ. ૭)
૨૮ ~ રૂ. ૧।॥		૧૨૮ ~ રૂ. ૮)
૩૨ ~ રૂ. ૨)	૮૦૦ ~ રૂ. ૫૦	૧૪૪ ~ રૂ. ૯)
૩૬ ~ રૂ. ૨।	૧૦ ~ રૂ. ૦॥=	૧૬૦ ~ રૂ. ૧૦)
૪૦ ~ રૂ. ૨॥	૨૦ ~ રૂ. ૧।	૧૭૬ ~ રૂ. ૧૧)
૪૪ ~ રૂ. ૨।॥	૩૦ ~ રૂ. ૧।॥=	૧૯૨ ~ રૂ. ૧૨)
૪૮ ~ રૂ. ૩)	૪૦ ~ રૂ. ૨॥	૨૦૮ ~ રૂ. ૧૩)
૫૨ ~ રૂ. ૩।	૫૦ ~ રૂ. ૩)=	૨૨૪ ~ રૂ. ૧૪)
૫૬ ~ રૂ. ૩॥	૬૦ ~ રૂ. ૩।॥	૨૪૦ ~ રૂ. ૧૫)
૬૦ ~ રૂ. ૩।॥	૭૦ ~ રૂ. ૪।=	૨૫૬ ~ રૂ. ૧૬)
૬૪ ~ રૂ. ૪)	૮૦ ~ રૂ. ૫)	૨૭૨ ~ રૂ. ૧૭)
૬૮ ~ રૂ. ૪।	૯૦ ~ રૂ. ૫॥=	૨૮૮ ~ રૂ. ૧૮)
૭૨ ~ રૂ. ૪॥	૧૦૦ ~ રૂ. ૬।	૩૦૪ ~ રૂ. ૧૯)
૭૬ ~ રૂ. ૪।॥	૧૦૦૦ ~ રૂ. ૬૨॥	૩૨૦ ~ રૂ. ૨૦)

પ્રકરણ ૧. મનોયત્ન ૧. આંકનો ઉપયોગ.

૧) ૫ એટલે કેટલા દશક? ૨ા કેટલા દશક? ૭ા એટલે કેટલા દશક?

૨) ૧૨ા; ૧૫; ૧૭ા; ૭૫; ૨૨ાના દશક કેટલા?

૩) ૫૦ એટલે કેટલા સો? ૨૫ એટલે કેટલા સો? ૭૫ એટલે કેટલા સો?

૪) ૧૨૫; ૧૫૦; ૧૭૫; ૨૫૦; ૩૨૫; ૩૭૫ એટલે કેટલા સો?

૫) ૦ા દશક; ૦ા દશક; ૦ાા દશકના એકમ કેટલા?

૬) ૦ા સો; ૦ા સો; ૦ાા સો; ૧ા સો; ૨ા સો; ૩ા સો; ૭ા સો; ૮ાા સો એટલે કેટલા?

૭) ૧૬×૦ા; ૩૨×૦ાા; ૪૮×૦ાા; ૫૮×૧ા કેટલા?

૮) ૧૬×૨ા; ૩૨×૫, ૪૮×૭ા; ૫૨×૧૨ા એટલે કેટલા દશક?

૯) ૮×૦ા, ૧૫×૦ા; ૩૫×૦ાા ૪૩×૧ા; ૫૪×૧ા; ૬૭×૨ા?

૧૦) ૮×૨૫; ૧૫×૫૦; ૩૫×૭૫; ૪૩×૧૨૫; ૫૪×૧૫૦; ૬૭×૨૫૦ એટલે કેટલા સો?

૧૧) ૨૫×૨૭; ૫૦×૧૩; ૧૨૫×૧૩; ૨૫૦×૬૩; ૧૫૦×૩૭; ૭૫×૩૬; એટલે કેટલા સો?

૧૨) ૫૦+૨૫; ૭૫+૫૦; ૧૨૫+૭૫; ૧૫૦+૧૨૫; ૧૭૫+૫૦; ૨૨૫ ૧૫૦, ૮૭૫–૧૨૫; ૭૫૦–૨૫૦; ૧૨૫૦–૨૫૦; ૧૨૫૦–૧૨૫; ૭૫૦–૫૦૦; ૩૫૦૦–૨૫૦; ૩૭૫૦–૭૫૦; ૨૨૫૦–૧૧૨૫ એટલે કેટલા?

૧૩) ૧૦૦૦÷૧૨૫; ૧૫૦૦÷૧૫૦; ૨૨૫૦÷૭૫; ૭૫૦÷૫૦; ૨૫૦૦÷૨૫ એટલે કેટલા?

પ્રકરણ ૨. કોષ્ટકો.

અર્થદર્શક પરિમાણો.

(૧) ચલણી નાણાનું કોષ્ટક.

૧॥ પાઈ =૧ અધેલો
૩ પાઈ =૧ પૈસો(સવાકો)
૨ પૈસા =૧ ઢબુ (અઢીકો)
૪ પૈસા =૧ આનો; આની
૨ આના =૧ બેઆની
૨ બેઆની =૧ પાવલી
૨ પાવલી =૧ અડધો
૨ અડધા =૧ રૂપીઓ
૧૫ રૂપીઆ =૧ ગેણી

(૨) સરકારી હિસાબમાં.

૧૨ પાઈ=૧ આનો
૧૬ આના=૧ રૂપીઓ

(૩) વેપારી હિસાબ ગણવાનું.

૧૬ વીસવાસી=૧ બદામ
૧૬ બદામ =૧ દોકડો
૧૦૦ બદામ =૧ આનો
૧૦૦ દોકડા =૧ રૂપીઓ
૧૬૦૦ બદામ =૧ રૂપીઓ

ભારદર્શક પરિમાણો.

(૪) દેશી સાધારણ તોલનું.

૨॥ રૂપીઆભાર =૧ અધોળ.
૪॥ જુનાપૈસાભાર=૧ અધોળ.
૪॥ ટાંક =૧ અધોળ.
૨ અધોળ =૧ નવટાંક.
૨ નવટાંક =૧ પાશેર
૨ પાશેર =૧ અચ્છેર.
૨ અચ્છેર =૧ શેર.

---

૪૦ રૂપીઆભાર =૧ શેર
૭૨ જુના પૈસાભાર =૧ શેર
૯૬ નવા પૈસાભાર =૧ શેર
૪૦ શેર =૧ મણ
૫ મણ =૧ કોથળો
૭ મણ =૧ નાનોહારો
૧૨ મણ =૧ માણી
૧૬ મણ =૧ કળશી
૨૦ મણ =૧ ખાંડી
૨૧ મણ =૧ મોટોહારો
૨૪ મણ =૧ ભાર

૩૦ મણ=૧ ગાલ્લી
૩૨ મણ=૧ બેડીઉં
૪૦ મણ=૧ મુડો
૧૦૦ મણ=૧ મોટો મુડો

(૫) રૂ તથા કપાસ તોલવાનું.

૪૮ શેર=૧ ધડી
૨૦ ધડી=૧ ભાર

(૬) સોનું રૂપું તોલવાનું (દેશી)

૬ ચોખાભાર=૧ રતી
૪ મગભાર =૧ રતી
૩ રતી =૧ વાલ
૧૬ વાલ =૧ ગદિઆણો
૨ ગદિઆણા=૧ તોલો
૩૨ વાલ =૧ તોલો

(૭) દક્ષિણમાં ચાલતું.

૮ રતી = ૧ માસો
૧૨ માસા= ૧ તોલો

(૮) ગણત્રીનું કોષ્ટક.

૧૨ નંગ = ૧ ડઝન
૧૨ ડઝન = ૧ ગ્રોસ (ગ્રુસ)
૨૦ નંગ = ૧ કોડી (કુડી)
૧૦૦ નંગ = ૧ સેંકડો
૧૦ સેંકડા = ૧ હજાર

(૯) કાગળ ગણવાનું.

૨૪ તાવ=૧ ધા (દસ્તો)
૨૦ ધા =૧ રીમ
૧૦ રીમ=૧ ગાંસડી

મહત્વદર્શક પરિમાણો.

(૧૦) કપડાં ભરવાનું.

૨ આંગળ=૧ તસુ
૧૨ તસુ =૧ ફુટ
૨ ફુટ =૧ ગજ
૨૪ તસુ =૧ ગજ
૩ ફુટ =૧ વાર
૩૬ તસુ =૧ વાર
૨૦ તસુ =૧ હાથ

(૧૧) અંતર માપવાનું કોષ્ટક.

૮ ઉભાજવ=૧ આંગળ
૪ આંગળ =૧ મુઠ્ઠી
૩ મુઠ્ઠી =૧ વેંત
૨ વેંત =૧ હાથ
૪ હાથ =૧ દંડ (વામ)

११८२९

२००० દંડ =१ ગાઉ
४ ગાઉ =१ જોજન
१ ગાઉ =२॥ માઇલ

(१२) અંગ્રેજી અંતર માપવાનું.

१२ ઇંચ = १ ફુટ
३ ફુટ = १ વાર (યાર્ડ)
२२० યાર્ડ = १ ફર્લાંગ
८ ફર્લાંગ= १ માઇલ

५२८० ફુટ = १ માઇલ
१७६० યાર્ડ = १ માઇલ

(१३) દેશી ચોરસ માપનું.

२० કાઠી = १ વસો
२० વસો = १ વીંઘુ

કાળ દર્શક પરિમાણો.

(१४) વખત જાણવાનું કોષ્ટક.

६० વિપળ = १ પળ
६० પળ =१ ઘડી
७॥ ઘડી =१ પહોર
८ પહોર / ६० ઘડી =१ દિવસ
७ દિવસ =१ અઠવાડીઉં
१५ દિવસ =१ પખવાડીઉં
३० દિવસ =१ મહીનો
१२ મહીના =१ વરસ
५२ અઠવાડીઆં=१ વરસ
३६० દિવસ =१ વરસ

વખત જાણવાનું અંગ્રેજી કોષ્ટક.

६० સેકંડ = १ મિનિટ
६० મિનિટ = १ કલાક
२४ કલાક = १ દિવસ
३६५ દિવસ = १ વરસ

---

१ ઘડી = २४ મિનિટ
१ પહોર = ३ કલાક

પ્રકરણ ૩.

મનોયત્ન २. પોણાનું મુખગણિત.

१) અર્ધો ને પાવલી મળીને કેટલા રૂપીઆ થાય ?
२) ८॥ ગજ લુગડું હતું બીજું ८॥ ગજ લીધું તો કેટલું થયું ?

૩) ૨૭ માં ૦॥। ઉમેરું તો કેટલા થાય ?
૪) ૬૨। મણ ઘઉં હતા, બીજા ૦॥। મણ લાવ્યો તો કેટલા થયા ?
૫) ૪૫+૦॥।; ૪૭।+૦॥।; ૩૭॥+૦॥।; ૬૯॥।+૦॥। કેટલા ?
૬) ૦॥।+૪૦॥; ૦॥।+૬॥।; ૦॥।+૪૭।; ૦॥।+૭૨ કેટલા ?
૭) કઇ સંખ્યામાંથી ૦॥। લઇએ તો ૪૫॥।, ૪૮, ૩૮। ને ૭૦॥ રહે ?
૮) ૧૨ અડધા અને ૧૨ પાવલા મળીને કેટલા રૂપીઆ થાય ?
૯) ૧॥ શેર દૂધમાંથી ૦॥। શેર ઢોળાઈ ગયું તો કેટલું રહ્યું ?
૧૦) મારી પાસે રૂ. ૦॥ છે, તેમાં શું ઉમેરું તો રૂ. ૦॥। થાય ?
૧૧) મારી પાસે રૂ. ૧૬॥ હતા, તેમાંથી રૂ. ૦॥। ખોવાઇ ગયો તો કેટલા રહ્યા ?
૧૨) રૂ. ૨૪ માંથી રૂ. ૦॥। ખરચ્યો તો બાકી શું રહ્યું ?
૧૩) ૬૫।–૦॥।; ૬૭॥–૦॥।; ૪૮॥।–૦॥।; ૬૩–૦॥। કેટલા રહે ?
૧૪) ૧૭×૦॥।; ૨૩×૦॥।; ૪૭×૦॥।; ૯૯×૦॥।; ૬૯×૦॥। કેટલા ?
૧૫) એક તપેલામાં ૦॥। મણ દૂધ માય તો એવા ૨૭ તપેલામાં કેટલું માશે ?
૧૬) એક રૂપીઆનું ૦॥। ગજ તો રૂ. ૫૭ નું કેટલું ?
૧૭) ૦॥। ગજનું એક ગજવું થાય તો ૨૮ ગજવામાં કેટલા ગજ લુગડું વપરાશે ?
૧૮) રૂ. ૦॥। નું એક શેર તો ૨૪ શેરનું શું ?
૧૯) એક આનાનું ૦॥। શેર તો ૨૪ આનાનું કેટલું આવે ?
૨૦) એક છોકરાને રૂ. ૦॥। આપીએ તો ૬૭ છોકરાને આપવા કેટલા રૂપીઆ જોઇએ ?
૨૧) એક શીશીમાં ૦॥। શેર સાહી માય તો ૫૯ શીશીમાં કેટલી માશે ?

૨૨) મહીને ૫॥ મણ ચોખા જોઇએ તો ૧॥ વરસમાં કેટલા જોઇએ ?
૨૩) એક માણસને ૦॥ શેર અનાજ જોઇએ તો ૬૧ માણસને કેટલું જોઇએ ?
૨૪) એક શેર બદામનો રૂ. ૦॥ પડે તો ૧ મણનું શું બેસે ?
૨૫) ૨૪ આખાના પોણા કેટલા ? ૩૬ પોણાના આખા કેટલા ?
૨૬) પોણા રૂપીઆના પૈસા કેટલા ? આના કેટલા ? ઢબુ કેટલા ?
૨૭) ૮૯ પોણું ? ૩૯ પોણું ? ૭૯ પોણું ? ૪૯ પોણું કેટલા ?
૨૮) ૫૨ પોણાના આખા કેટલા ? ૬૪ પોણાના આખા કેટલા ?
૨૯) પોણાની ચચ્ચારની પલાખી બોલો.
૩૦) પોણાની બબ્બેની પલાખી બોલો.
૩૧) એક કડીઓ દરરોજ રૂ. ૦॥ કમાય તો ૨૯ કડીઆ ૮ દિવસમાં શું કમાશે ?
૩૨) રૂ. ૧૩॥ની મણ ખાંડ મળે તો ૭ મણનું શું ?
૩૩) પોણા રૂપીઆમાં ૩ પૈસા ઓછા છે તો કેટલા પૈસા હશે ?
૩૪) કેટલા પાવલા મળીને પોણો રૂપીઓ થાય ?
૩૫) પોણા કાગળમાંથી ૦। કાગળ કેટલા જણને અપાય ?
૩૬) જેટલા અડધા તેટલીજ પાવલીઓ કેટલી વખત લઇએ તો ૬૯ રૂપીઆ થાય ?
૩૭) રૂ. ૩૩માં પોણો રૂપીઓ કેટલીવાર છે ?
૩૮) રૂ. ૬૦ છે, ને છોકરા ૮૦ છે તો દરેકને શું મળશે ?
૩૯) રૂ. ૩૩ છે, તેમાં પોણો રૂપીઓ કેટલીવાર ઉમેરીએ તો ૪૫ રૂપીઆ થાય ?
૪૦) ૦॥ ગજ બનાતનો રૂ. ૧) બેસે તો ૨૭॥ ગજનું શું બેસે ?

૪૧) ૯૬ ખમીસની શીવડામણી રૂ. ૭૨ તો ૭ની કેટલી ?
૪૨) કેટલા પોણા હોય તો ૬૩ આખા થાય ?
૪૩) ૫૬। ગજ કપડામાંથી ૦॥ ગજના કેટલા રૂમાલ થાય ?
૪૪) રૂ. ૨૭ના ૩૬ રૂમાલ મળ્યા તો એક રૂમાલનું શું આપવું ?
૪૫) કેટલા પોણે ૬૯ ? કેટલા પોણે ૨૯ ? કેટલા પોણે ૭૨॥ ?
૪૬) પોણો કેટલીવાર લઇએ તો ૩૩॥ થાય ?
૪૭) ઘોડાને રોજ ૦॥ ચંદી જોઇએ તો ૪૮ શેર કેટલા દિવસ ચાલશે ?
૪૮) કેટલા પોણે ૯, ૧૫, ૨૭, ૪૨, ૭૨ ?
૪૯) ૩૯ પેંડામાંથી પોણો પોણો પેંડો કેટલા છોકરાને અપાય ?
૫૦) ૦॥ આનાનું શેર કાજુ થએ તો રૂ. ૦॥નું કેટલું આવે ?
૫૧) પોણો હજાર તે કેટલા ? પોણો સો લખો. પોણીસો લખો.
૫૨) કેટલા પોણા હોય તો પુરેપુરા આખા થાય ?
૫૩) રૂ. ૯॥ શેરના ભાવના ૩૦ શેર જીરાને બદલે રૂ. ૧॥ શેરના ભાવની કેટલી હીંગ આપવી ?

મનોયત્ન ૩. સવાયાનું મુખગણિત.

૧) રૂપીઓ ને પાવલી મળીને કેટલા રૂપીઆ થાય ?
૨) ૪૩॥ માં ૧। ઉમેરીએ તો કેટલા થાય ?
૩) ૬૮॥ રૂપીઆ હતા ને મારા ભાઈ ૧। રૂપીઓ આપે તો મારી પાસે કેટલા રૂપીઆ થાય ?
૪) ૩૮॥+૧।, ૬૭॥+૧।, ૫૬।+૧।, ૭૦+૧। કેટલા ?
૫) ૧।+૪૫, ૧।+૪૭॥, ૧।+૩૬।, ૧।+૭૮॥ કેટલા ?
૬) રૂ. ૭૮॥ છે, તેમાંથી ૧। રૂપીઓ ખરચ્યો તો બાકી શું રહ્યું ?

૭) રૂ. ૪૫માંથી રૂ. ૧ા ધર્માદા કર્યા તો કેટલા રહ્યા ?

૮) ૭૮ાાા-૧ા, ૫૭ાા-૧ા, ૩૬ા-૧ા, ૧૦૦-૧ા કેટલા ?

૯) ૪૦-૩૮ાાા, ૬૮ાાા-૬૭ાા, ૮૨ાા-૮૧ા, ૭૧ા-૭૦ કેટલા ?

૧૦) સવા રૂપીઆમાં શું ઉમેરીએ તો ૨ાા રૂપીઆ થાય ?

૧૧) રૂ. ૩ાા છે, ૫ રૂપીઆ કરવા છે તો કેટલા ખૂટે ?

૧૨) ૯૯×૧ા, ૭૫×૧ા, ૬૯×૧ા, ૫૯×૧ા, ૭૯×૧ા, કેટલા ?

૧૩) ૩૭×૧ા, ૬૭×૧ા, ૯૫×૧ા, ૭૦૦×૧ા, ૯૦૦×૧ા કેટલા ?

૧૪) ૧ા રૂપીએ શેર બદામ મળે તો ૨૯ શેર બદામનું શું બેસે ?

૧૫) એક બંડીમા ૧ા ગજ કપડું જાય તો ૪૫ ગજમાંથી કેટલી બંડી થશે ?

૧૬) એક મજુર રોજ ૧ા રૂપીઓ કમાય તો ૩૯ દિવસમાં શું કમાશે ?

૧૭) ૭૨ તપેલી લેવી છે. એક તપેલીનું વજન ૧ા શેર થાય છે તો બધી તપેલીનું વજન કેટલા શેર થશે ?

૧૮) રોજ ૧ા શેર લોટ વપરાય તો ૩૦ દિવસમાં કેટલો વપરાશે ?

૧૯) એક છોકરો ૧ા શેર દૂધ પીએ તો ૬૭ છોકરા કેટલું દૂધ પીશે ?

૨૦) ૩૩ રૂપીએ મણ બદામ મળે તો ૧ા મણનું શું બેસશે ?

૨૧) સવાયાની ચચ્ચારની પલાખી સવળી ને અવળી બોલો.

૨૨) સવાયાની બબ્બેની પલાખી સવળી ને અવળી બોલો.

૨૩) ૯૯×૧ાથી ૭૯×૧ા સુધી ઉલટા બોલો.

૨૪) જેટલા રૂપીઆ તેટલાજ પાવલા ૪૩ વખત લઇએ તો કેટલા રૂપીઆ થાય ?

૨૫) રૂ. ૧ાનું ૧ શેર ઘી મળે તો ૪૦ રૂપીઆનું કેટલું આવે ?

૨૬) એક આનાનું ૧ા શેર કોળું મળે તો રૂ. ૩)નું કેટલું આવશે ?

૨૭) હું ૪૧ માણસ પાસે સવા સવા રૂપીઓ માગું છું તો મારૂં કુલ લેણું કેટલું હશે ?

૨૮) એક શેર કારેલાંનો સવા આનો બેસે તો ૬૪ શેર કારેલાંના કેટલા રૂપીઆ બેસે ?

૨૯) ૧૨ સુથારને રોજના સવા રૂપીઆ લેખે ૮ દિવસના કેટલા રૂપીઆ મળશે ?

૩૦) ૧૫ રૂપીઆ ને ૧૫ પાવલી મળીને કેટલા રૂપીઆ થાય ?

૩૧) મણ સાકરના રૂ. ૧૭ા બેસે તો ૮ મણનું શું બેસે ?

૩૨) કેટલા પાવલાં મળીને સવા રૂપીઓ થાય ?

૩૩) સવા રૂપીઆમાં ૦ા રૂપીઓ કેટલીવાર છે ?

૩૪) સવા કાગળમાંથી ૦ા કાગળ કેટલા થશે ?

૩૫) ૮૫ રૂપીઆમાંથી સવા રૂપીઓ કેટલા માણસને અપાય ?

૩૬) ૮૦ છોકરા વચ્ચે ૧૦૦ રૂપીઆ વહેંચીએ તો દરેકને શું મળે ?

૩૭) સવા શેર વેગણનો એક આનો તો ૫૮ાા શેર વેગણનું શું ?

૩૮) એક કોટની શીવડામણી ૧ા રૂપીઆ લેખે દરજીને મેં ૪૩ાા રૂપીઆ આપ્યા ત્યારે કેટલા કોટ શીવડાવ્યા હશે ?

૩૯) ૯૦ રૂપીઆમાંથી સવા સવા રૂપીઆની કેટલી ટોપીઓ આવશે ?

૪૦) એક તાકામાં ૩૭ાા ગજ કપડું છે, તેમાંથી સવા સવા ગજના કેટલા પહેરણ થશે ?

૪૧) ૫૫ રૂપીઆમાં ૪૪ ટોપી લીધી તો એક ટોપીની કિંમત શું પડી ?

૪૨) કેટલીવાર સવા લઇએ તો ૮૮ાા; ૭૩ાા; ૪૭ા; ૧૦૭ા; ૮૭૫ થાય ?

૪૩) એક હજામતનો ૧ા આનો આપવો પડે છે, મેં હજામને રૂ. ૫) આપ્યા ત્યારે કેટલી હજામત કરાવી હશે ?

૪૪) ૪૨।। રૂપીઆમાંથી સવા રૂપીઆવાળી કેટલી છત્રીઓ આવશે ?

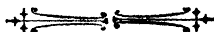
૪૫) કેટલા સવા ૪૫ ? કેટલા સવા ૫૬ા ? કેટલા સવા ૪૮।।। ?

૪૬) ૪૨ વાર સવા રૂપીઓ લેવાને બદલે ૨।। રૂપીઆ કેટલીવાર લઇએ તો ચાલે ?

૪૭) કેટલા સવા હોય તો પુરેપુરા આખા થાય ?

૪૮) ૧। આને શેર સુરણ મળે તો ૧। રૂપીઆનું કેટલુ આવે ?

૪૯) ૧। શેરનો ०। આનો ૧। મણનું શું ?

મનોયત્ન ૪. શેરની વાતનો ઉપયોગ.

૧) પૈસો એટલે શું ? રૂપીઓ એટલે શુ ? પૈસો ને પૈસાભાર, રૂપીઓ ને રૂપીઆભારમાં ફેર શું તે સમજાવો.

૨) રૂપીઆભાર મધ લેજો એમાં શું સમજ્યા ?

૩) અધોળના રૂપીઆભાર કેટલા ? અધોળના પૈસાભાર કેટલા ?

૪) અધોળ તોળવા માટે કેટલા રૂપીઆ મૂકવા ? પૈસા કેટલા મૂકવા ?

૫) ૨।। રૂપીઆનો ભાર કેટલા પૈસાના ભાર બરાબર છે ?

૬) ૪।। પૈસા મૂકીને તોળવાને બદલે કેટલા રૂપીઆ મૂકીને તોળીએ તો ચાલે ?

૭) અધોળ દરાખ લીધી બીજીવાર અધોળ લીધી કેટલી થઇ ?

૮) અધોળ બે વખત લેવાને બદલે એકી વખતે કેટલું લેવું ?

૯) નવટાંકના અધોળ કેટલા ? કેટલા અધોળનો નવટાંક થાય ?

૧૦) નવટાંકના રૂપીઆભાર કેટલા ? પૈસાભાર કેટલા ?

૧૧) નવટાંક તેલમાંથી ૪।। પૈસાભાર ઢોળાઇ ગયું તો કેટલું રહ્યું ?

૧૨) ૪॥ પૈસાભાર બદામમાં ૨॥ રૂપીઆભાર એલચી નાખી તો કેટલું વજન થયું ?

૧૩) પાશેરના નવટાંક કેટલા ? અધોળ કેટલા ? રૂપીઆભાર કેટલા ? પૈસાભાર કેટલા ?

૧૪) ૨ નવટાંક; ૪ અધોળ; ૧૦ રૂપીઆભાર; ૧૮ પૈસાભાર કયા કાટલાની બરાબર છે ?

૧૫) ૧૦ રૂપીઆ, ૧૮ પૈસા, ૨ નવટાંક, ૪ અધોળ, એક પાશેર એમાં ભાર કોનો વધારે ?

૧૬) ૪॥ પૈસાભાર ખાંડ, અધોળ ઘી અને નવટાંક લોટ લીધો તો બધું મળી કેટલું વજન થયું ?

૧૭) પાશેર મધમાંથી અધોળ વપરાયું તો કેટલું રહ્યું ?

૧૮) ૨॥ રૂપીઆભાર મરી, અધોળ તજ, અને ૪॥ પૈસાભાર એલચીમાં કેટલી સૂંઠ નાખું તો પાશેર વજન થાય ?

૧૯) પાશેર કોની કોની બરાબર છે ? પાશેર અને પાશેર કેટલું ?

૨૦) કેટલા પાશેરા હોય તો અચ્છેર જેટલું વજન થાય ?

૨૧) અચ્છેરના પાશેર કેટલા ? નવટાંક કેટલા ? અધોળ કેટલા ? રૂપીઆભાર કેટલા ? પૈસાભાર કેટલા ? અચ્છેર કોની કોની બરાબર છે ?

૨૨) કાટલાં વગર અચ્છેર શી રીતે તોળી આપવું ?

૨૩) અચ્છેર ઘીમાંથી વાપરતાં ૩ અધોળ રહ્યું ત્યારે કેટલું વપરાયું ?

૨૪) ૩ વાર નવટાંક સાહી લીધી, પણ સીસીમાં અચ્છેર માય છે. તો સીસી ભરવાને બીજી કેટલી લેવી ?

૨૫) અચ્છેર લોટ ને પાશેર ઘી મળી કેટલું વજન થયું ?

૨૬) પોણો શેરના પાશેરા કેટલા? નવટાંક કેટલા? અધોળ કેટલા?
૨૭) એકલા પૈસાથી પોણો શેર શી રીતે તોળી આપવું?
૨૮) ૧૫ રૂપીઆ છે, બીજા કેટલા રૂપીઆ હોય તો પોણો શેર તોળી અપાય?
૨૯) પોણો શેર કોની કોની બરાબર છે?
૩૦) પોણોશેર દૂધમાં પાશેર પાણી મેળવ્યું તો કેટલું વજન થયું?
૩૧) શેરમાંથી કેટલું લઇએ તો પોણો શેર રહે?
૩૨) શેરના અચ્છેરા કેટલા? પાશેરા કેટલા? નવટાંકા કેટલા? અધોળા કેટલા? રૂપીઆભાર કેટલા? પૈસાભાર કેટલા?
૩૩) શેર કોની કોની બરાબર છે?
૩૪) આ રેતીના ઢગલામાંથી આ અધોળી વડે નવટાંકી, પાશેરો, અચ્છેરો, અને શેરીઓ બનાવો.
૩૫) નવટાંકની ધાત બોલો. શેરની ધાત બોલો.
૩૬) કેટલી વખત નવટાંક લઇએ તો શેર થાય? ૦॥ શેર લેવું હોય તો નવટાંક કેટલીવાર લેવું?
૩૭) ૧૬ અધોળ તે કેટલા શેર? ૭ શેરના, ૧॥ શેરના, ૨॥ શેરના ૭॥ શેરના અને ૧ા શેરના અને પાશેરના અધોળ કેટલા?
૩૮) ૪ શેર તોળવા માટે કેટલા પાશેરા મૂકવા? ચારશેરના પાશેરા કેટલા?
૩૯) ૩૦ રૂપીઆ છે એનો ભાર કેટલો? એટલોજ ભાર કેટલા પૈસાનો થાય?
૪૦) ત્રાજવાના એક પલ્લામાં પાંચશેરી મૂકી છે ને સામા પલ્લામા પાશેરો મૂકયો છે તો કેટલું તોળાશે?
૪૧) ૨॥ પાઇની પાશેર દૂધી મળે તો શેરનું બેસે?

૪૨) ૨॥ આનાનું શેર દૂધ આવે ત્યારે ૦॥ શેરનું શું આપવું ?
૪૩) ૧૩ આને શેર બદામ મળે તો પાશેરનું શુ આપવું ?
૪૪) બાર વખત અધોળ અધોળ મધ લીધું ત્યારે તે કેટલું થયું ?
૪૫) શેરમાં ૪॥ પૈસાભાર ઓછું દૂધ મળ્યું ત્યારે પોણો શેર કરતાં કેટલું વધારે અથવા ઓછું મળ્યું ?
૪૬) પાંચશેર ને નવટાંક ઘી છે તેમાં કેટલું નાખું તો છ શેર થાય ?
૪૭) ૮ પૈસાનું શેર દૂધ મળે તો નવટાંકનું શું ? એક પૈસાનુ કેટલું આવે ?
૪૮) ૮ પાઇનું પાશેર દૂધ આવ્યું તો એક આનામાં કેટલું આવશે ?
૪૯) ૨॥ શેરના રૂપીઆભાર કેટલા ? પૈસાભાર કેટલા ?
૫૦) ૧૫ રૂપીઆભાર કેટલા અધોળની બરાબર છે ?
૫૧) દોઢ પાશેર તે કેટલા રૂપીઆના ભાર બરાબર છે ?
૫૨) ૦। , ૦॥, ૦।||, ૧, ૧।, ૧॥, ને ૨॥ શેરના રૂપીઆભાર કેટલા ?
૫૩) ૪ પાશેરના નવટાંક કેટલા ? અધોળ કેટલા ? અચ્છેર કેટલા ?
૫૪) અઢી પાશેરના નવટાંક કેટલા ? અધોળ કેટલા ?
૫૫) ૧૦, ૨૦, ૩૦, ૪૦, ૫૦, ૬૦, ૮૦, ને ૧૦૦ રૂપીઆભારના શેર કેટલા?
૫૬) કેટલા નવા પૈસાભાર ૧॥ શેર થાય ?
૫૭) પોણોશેર ને નવટાંકના રૂપીઆભાર કેટલા ?
૫૮) શેર ને પાશેરા વડે પોણોશેર શી રીતે તોળી આપવું ?
૫૯) નવટાંક લોટ ને ૪॥ પૈસાભાર ઘી મળી કેટલું વજન થાય ?
૬૦) અચ્છેર બદામ, પાંચ રૂપીઆભાર સાકર અને ૯ પૈસાભાર એલચી લીધી તેમાં કેટલો લોટ નાખું તો એક શેર વજન થાય ?
૬૧) પોણો શેર ઘીમાંથી ૧૮ પૈસાભાર વપરાયું તો હવે કેટલા શેર રહ્યું ?
૬૨) ૩૦ રૂપીઆભાર વધારે કે ૩૬ પૈસાભાર ?

૬૩) નવટાંક, પાશેર, અચ્છેર, પોણો શેર ને શેર તોળવું હોય તો કેટલા રૂપીઆ મૂકવા? પૈસા કેટલા મૂકવા?

૬૪) મારી પાસે ૧ રૂપીઆભારનું, ૩ રૂપીઆભારનું, ૯ રૂપીઆભારનું અને ૨૭ રૂપીઆભારનું એવાં ચાર કાટલાં છે તેનાથી નવટાંક, પાશેર, અચ્છેર, પોણોશેર અને શેર તોળી આપો.

૬૫) ઉપરના ચાર કાટલાંથી ૧ રૂપીઆભારથી ૪૦ રૂપીઆભાર સુધીમાં જેટલા રૂપીઆભાર માગે તેટલા રૂપીઆભાર તોળી આપો.

મનોયત્ન ૫. મણની ધાતનો ઉપયોગ.

૧) મણના શેર કેટલા? કેટલા શેરનો મણ? શેરના રૂપીઆભાર કેટવા?

૨) સવા મણના શેર કેટલા? પોણો મણના શેર કેટલા?

૩) ૪૮ શેર તે એક મણથી કેટલુ વધારે? અને સવા મણથી કેટલુ ઓછું?

૪) ૧॥ મણમાંથી ૩ શેર લઇએ તો કેટલું રહે?

૫) ૩૮ શેર ૦॥ મણથી કેટલું વધારે? ૦॥ મણ ૩૮ શેરથી કેટલું ઓછુ? ૩૮ શેર મણમાં કેટલુ ઓછુ? મણ એ ૩૮ શેરથી કેટલું વધારે?

૬) ૧૦૦, ૬૦, ૫૦, ૩૦, ૨૦, ૧૦ શેરના મણ કેટલા? ૦।, ૦॥, ૦।॥, ૧।, ૧॥, અને ૨॥ મણના શેર કેટલા?

૭) મણની દસ શેરી કેટલી? પાંચશેરી કેટલી? અઢીશેરી કેટલી? સવાશેરી કેટલી? અધમણીઆ કેટલા?

૮) ૨॥ મણ ૭ શેરના શેર કેટલા?

૯) સવા મણની પાચશેરી કેટલી? અઢીશેરા કેટલા? સવાશેરો કેટલી?
૧૦) ૧॥ મણમાંથી પાંચ શેર કેટલી વખત આપી શકાય? ૧। શેર કેટલી વખત આપી શકાય?
૧૧) ૨૫ શેરમાં ૫ શેર નાખીએ તો કેટલા મણ થાય? ૫ શેર કાઢી લઇએ તો કેટલા મણ રહે?
૧૨) ૩૫ શેરમાંથી ૫ શેર કાઢી લઇએ તો કેટલા મણ રહે?
૧૩) ૨॥ મણ ઘીમાંથી ૨૫ શેર ગળી ગયું તો કેટલું રહ્યું?
૧૪) એક મણ ઘી આપવું હોય તો કેટલા રૂપીઆ મૂકીને તોળી આપવું? પાંચશેરથી કેટલીવાર તોળવું?
૧૫) મણ દાળ જોઇએ છે, તેમાં ૩૨ શેર છે તો બીજી કેટલી લાવવી?
૧૬) અધમણીઓ, દસશેરી, અને પાંચશેરી એક ત્રાજવામાં મૂકીએ તો કેટલા શેર તોળાય?
૧૭) ૦॥। મણ તે ૩૭ શેરથી કેટલું ઓછું? ૩૭ શેર તે ૦॥L મણથી કેટલું વધારે?
૧૮) મણમાં ૧૦ શેર ઓછું તે કેટલા મણ કહેવાય?
૧૯) મણ તોળવા માટે બશેરીથી કેટલી વખત તોળવું?
૨૦) અઢીશેર કેટલી વખત લઇએ તો મણ થાય? મણની અઢીશેરી કેટલી? મણનો ૧૬ મો ભાગ શું?
૨૧) કેટલી વખત સવાશેર લઇએ તો મણ થાય?
૨૨) સાત વખત દસ શેર તોળી આપ્યું તો કેટલા મણ થયું?
૨૩) એક તામડીમાં ૮ શેર દૂધ માય છે, મારે ૨ મણ લેવું હોય તો તામડી કેટલી વખત ભરી લેવી?
૨૪) મણના શેર કેટલા? શેરના અધોળ કેટલા? મણના અધોળ કેટલા?

૨૫) ૧ાા મણ અનાજ છે, રોજ ૭શેર વાપરીએ તો કેટલા દિવસ ચાલે ? અને જો રોજ ૩ શેર વાપરીએ તો કેટલા દિવસ ચાલે?
૨૬) શેરથી મણ કેટલા ગણો. શેર એ મણનો કેટલામો ભાગ ?
૨૭) ૨ાા મણ ૩ શેરમાં કેટલું ઉમેરીએ તો ૩ મણ થાય ?
૨૮) ૦ાા મણમાં ૪ાા શેર ઓછું ને કેટલું ?
૨૯) પાવલાના ૨ાા શેર ચોખા મળે તો મણનું શું ?
૩૦) અઢીશેરના બે આના આપ્યા તો મણનું શું પડ્યું ?
૩૧) રૂ. ૪૧ એ મણ ઘી મળે તો ૦ાા મણનું શું આપવું ?
૩૨) ૯ વખત અઢીશેર ચણા લીધા તે કેટલા થયા ?
૩૩) ૩૫ શેર અનાજ આપવું હોય તો સવાશેરથી કેટલી વખત તોળી આપવું ? અઢીશેરીથી કેટલી વખત તોળવું પડે ?
૩૪) અઢીશેર કેટલી વખત લઇએ તો ૦ાા મણ થાય ?
૩૫) ૨ાા મણ તોળવા માટે કેટલા અધમણીઆ મૂકવા ?
૩૬) અઢી મણની પાંચ શેરી કેટલી ? કેટલી પાંચશેરીનો ભાર ૨ાા મણ જેટલો થાય ?
૩૭) અધમણીઆ ને પાંચશેરી વડે ૧૫ શેર શી રીતે તોળી આપવું ?
૩૮) મારી પાસે દશશેરો છે, તેનાથી ૨ાા શેર શી રીતે તોળી આપવું ?
૩૯) મારી પાસે ૧ શેરનું, ૩ શેરનું, ૯ શેરનું અને ૨૭ શેરનું એવાં ચાર કાટલાં છે, તે વડે ૧૯, ૨૩, ૨૯, ૩૯ શેર શી રીતે તોળી આપવું ?
૪૦) ઉપલા કાટલાં વડે ૧, ૨, ૩, ૪. ૫ એમ ૪૦ શેર સુધી કેવી રીતે તોળી આપવું ?

પ્રકરણ ૪.

વજન અને કિંમત સંબંધી સમજ.

અચ્છેર બે વખત લઇએ તો કેટલું થાય? અચ્છેરનું બમણું કેટલું? પાશેરનું બમણું કેટલું? નવટાંકનું બમણું કેટલું? અધોળનું બમણું કેટલું? સવા રૂપીઆભારનું બમણું કેટલું?

અધમણ બે વખત લઇએ તો કેટલું થાય? દશશેરનું બમણું કેટલું? પાંચશેરનું બમણું કેટલું? અઢીશેરનું બમણું કેટલું? સવા શેરનું બમણું કેટલું?

અચ્છેરનો રૂ. ૧) પડે તો શેરનું શું? જ. રૂ. ૨)
પાશેરનો રૂ. ૧) પડે તો અચ્છેરનું શુ? જ. રૂ. ૨)
નવટાંકનો રૂ. ૧) પડે તો પાશેરનુ શું? જ. રૂ. ૨)
અધોળનો રૂ. ૧) પડે તો નવટાંકનુ શું? જ. રૂ. ૨)
અધમણનો રૂ. ૧) પડે તો મણનુ શુ? જ. રૂ. ૨)
દસશેરનો રૂ. ૧) પડે તો અધમણનુ શું? જ. રૂ. ૨)
પાંચશેરનું રૂ. ૧) પડે તો દસ શેરનું શું? જ. રૂ. ૨)
અઢીશેરનો રૂ. ૧) પડે તો પાંચશેરનું શું? જ. રૂ. ૨)
સવાશેરનો રૂ. ૧) પડે તો ૨॥ શેરનુ શું? જ. રૂ. ૨)

ઉપરના હિસાબમાં તમે વજન કેટલા ગણું લીધુ? જ. બમણું. કિંમત કટલા ગણી આપી? જ. બમણી. બમણું વજન લઇએ તો કિંમત કેટલી આપવી પડે? જ. બમણી. ચાર ગણું વજન લઇએ તો કિંમત કેટલી આપવી પડે? જ. ચારગણી. આઠ ગણું વજન લઇએ તો કિંમત કેટલી આપવી પડે? જ. આઠ ગણી.

ઉપરના હિસાબો પરથી કઇ રીત નીકળી? જ.

૧) જેટલા ગણું વજન લઈએ તેટલા ગણી કિંમત આપવી પડે.

બમણી કિંમત આપીએ તો વજન કેટલા ગણું મળે? જ. બમણું. ચાર ગણી કિંમત આપીએ તો વજન કેટલા ગણું મળે? જ. ચાર ગણું વજન મળે. આ ઉપરથી કઇ રીત નીકળી? જ.

૨) જેટલા ગણી કિંમત આપીએ તેટલા ગણું વજન મળે.

શેરનું અડધું કેટલું? અચ્છેરનું અડધું? પાશેરનું અડધું? નવટાંકનું અડધું? અધોળનું અડધું કેટલું?

મણનુ અડધુ કેટલું? અધમણનું અડધુ કેટલું? દસશેરનું અડધુ? પાચશેરનું અડધુ? અઢીશેરનું અડધું? સવાશેરના અધોળા કેટલા? સવાશેરનું અડધું?

શેરનો	રૂ. ૧) પડે તો અચ્છેરનું	શું બેસે? જ. રૂ. ૦॥
અચ્છેરનો	રૂ. ૧) પડે તો પાશેરનુ	શું બેસે? જ. રૂ. ૦॥
પાશેરનો	રૂ. ૧) પડે તો નવટાંકનું	શું બેસે? જ. રૂ. ૦॥
નવટાંકનો	રૂ ૧) પડે તો અધોળનું	શુ બેસે? જ. રૂ. ૦॥
અધોળનો	રૂ. ૧) બેસે તો સવા રૂપીઆભારનું	શું બેસે? જ. રૂ. ૦॥
મણનો	રૂ. ૧) પડે તો અધમણનું	શું બેસે? જ. રૂ. ૦॥
અધમણનો	રૂ. ૧) પડે તો દસશેર કે ૦। મણનું	શું બેસે? જ. રૂ. ૦॥
દસશેરનો	રૂ. ૧) બેસે તો પાંચશેરનું	શું બેસે? જ. રૂ. ૦॥
પાંચશેરનો	રૂ. ૧) બેસે તો અઢીશેરનું	શું બેસે? જ. રૂ. ૦॥
અઢીશેરનો	રૂ. ૧) બેસે તો સવાશેરનું	શું બેસે? જ. રૂ. ૦॥
સવાશેરનો	રૂ. ૧) બેસે તો દસ અધોળનું	શું બેસે? જ. રૂ. ૦॥

ઉપરના હિસાબમાં તમે વજનના કટલામા ભાગ લીધા? જ. અડધો ભાગ. કિંમતનો કેટલામો ભાગ આપ્યો? જ. અડધો ભાગ. વજનનો અડધો ભાગ લઇએ તો કિંમતનો કેટલામો ભાગ આપવો પડે? જ. ાા ભાગ. વજનનો ચોથો ભાગ લઇએ તો કિંમતનો કેટલામો ભાગ આપવો પડે? જ. ચોથો ભાગ. વજનનો આઠમો ભાગ લઇએ તો કિંમતનો કેટલામો ભાગ આપવો પડે? જ. આઠમો ભાગ. વજનનો સોળમો ભાગ લઇએ તો કિંમતનો કેટલામો ભાગ આપવો પડે. જ. સોળમો ભાગ. વજનનો ૩૨મો ભાગ લઇએ તો કિંમતનો કેટલામો ભાગ આપવો પડે? જ. ૩૨ મો ભાગ. વજનનો ૪૦ મો ભાગ લઇએ તો કિંમતનો કેટલામો ભાગ આપવો પડે? જ. ૪૦ મો ભાગ. વજનનો ૧૬૦૦મો ભાગ લઇએ તો કિંમતનો કેટલામો ભાગ આપવો પડે? જ. સોળસેમો ભાગ. આ ઉપરથી કઇ રીત નીકળી?

જ. ૩) વજનનો જેટલામો ભાગ લઇએ તેટલામો ભાગ કિંમતનો આપવો પડે.

કિંમતનો અડધો ભાગ આપીએ તો વજનનો કેટલામો ભાગ મળે? જ. અડધો. કિંમતનો ચોથો ભાગ આપીએ તો વજનનો કેટલામો ભાગ મળે? જ. ચોથો ભાગ મળે.

આ ઉપરથી કઈ રીત નીકળી?

જ. ૪) કિંમતનો જેટલામો ભાગ આપીએ તેટલામો ભાગ વજન મળે.

રૂપીઆના અડધા ૨	શેરના અચ્છેરા ૨	મણના અધમણીઆ ૨
રૂપીઆના પાવલા ૪	શેરના પાશેરા ૪	મણના દશશેરા ૪
રૂપી૦ની બેઆની ૮	શેરના નવટાંકા ૮	મણની પાંચશેરી ૮
રૂપીઆના આના ૧૬	શેરના અધોળ ૧૬	મણની અઢીશેરી ૧૬
રૂપીઆના ઢબુ ૩૨	શેર. ૧। રૂ. ભાર ૩૨	મણની સવાશેરી ૩૨
રૂ ના અઢી દોકડા ૪૦	શેરના રૂ. ભાર ૪૦	મણના શેર ૪૦

૬।	દોકડાનો	રૂ.	૦)–
૧૨॥	દોકડાના	રૂ.	૦)=
૧૮॥।	દોકડાના	રૂ.	૦)≡
૨૫	દોકડાનો	રૂ.	૦।
૩।	દોકડાનો	રૂ.	૦।–
૩૭॥	દોકડાનો	રૂ.	૦।=
૪૩॥।	દોકડાનો	રૂ.	૦।≡
૫૦	દોકડાનો	રૂ.	૦॥
૫૬।	દોકડાનો	રૂ.	૦॥–
૬૨॥	દોકડાનો	રૂ.	૦॥=
૬૮॥।	દોકડાનો	રૂ.	૦॥≡
૭૫	દોકડાનો	રૂ.	૦॥।
૮૧।	દોકડાનો	રૂ.	૦॥।–
૮૭॥	દોકડાનો	રૂ.	૦॥।=

૯૩॥।	દોકડાનો	રૂ.	૦॥।≡
૧૦૦	દોકડાનો	રૂ.	૧)

૧૦૦	દોકડાનો	રૂ.	૧)
૨૦૦	દોકડાના	રૂ.	૨)
૩૦૦	દોકડાના	રૂ.	૩)
૪૦૦	દોકડાના	રૂ.	૪)
૫૦૦	દોકડાના	રૂ.	૫)
૬૦૦	દોકડાના	રૂ.	૬)
૭૦૦	દોકડાના	રૂ.	૭)
૮૦૦	દોકડાના	રૂ.	૮)
૯૦૦	દોકડાના	રૂ.	૯)
૧૦૦૦	દોકડાના	રૂ.	૧૦)

૧ દોકડો લગભગ પરાઈ

શેરનાં લેખાંની કુંચીઓ.

જેટલે રૂપીએ શેર તેટલાજ અડધાનું અચ્છેર
જેટલે રૂપીએ શેર તેટલાજ પાવલાનું પાશેર
જેટલે રૂપીએ શેર તેટલીજ બે આનીનું નવટાંક
જેટલે રૂપીએ શેર તેટલાજ આનાનું અધોળ
જેટલે રૂપીએ શેર તેટલાજ ઢબુનું ૧૫ રૂ. ભાર
જેટલે રૂપીએ શેર તેથી અઢી ગણે દોકડે રૂપીઆભાર
જેટલે આને શેર તેટલાજ ઢબુનું અચ્છેર
જેટલે આને શેર તેટલાજ સવાકાનું પાશેર
જેટલે આને શેર તેટલાજ અધેલાનું નવટાંક
જેટલે આને શેર તેટલાજ *ઉપઆનાનુ અધોળ
જેટલે આને શેર તેથી અઢી ગણી બદામે રૂપીઆભાર
જેટલા આનાનું અધોળ તેટલાજ રૂપીઆનું શેર

મણનાં લેખાંની કુંચીઓ.

જેટલે રૂપીએ મણ તેટલાજ અડધાનું અધમણ
જેટલે રૂપીએ મણ તેટલાજ પાવલાનું દસશેર
જેટલે રૂપીએ મણ તેટલીજ બેઆનીનું પાંચ શેર
જેટલે રૂપીએ મણ તેટલાજ આનાનું અઢી શેર
જેટલે રૂપીએ મણ તેટલાજ ઢબુનું સવાશેર
જેટલે રૂપીએ મણ તેટલાજ સવાકાનું દસ અધોળ
જેટલે રૂપીએ મણ તેથી અઢી ગણે દોકડે શેર
જેટલે આને મણ તેટલાજ ઢબુનું અધમણ

એક દોકડાની લગભગ ૨ પાઈ થાય * એક ઉપઆનાની ૦॥। પાઈ

જેટલે આને મણ તેટલાજ સવાકાનું દસશેર
જેટલે આને મણ તેટલાજ અધેલાનું પાંચ શેર
જેટલે આને મણ તેટલાજ ઉપઆનાનું અઢી શેર
જેટલે આને મણ તેથી અઢીગણી અદામે શેર
જેટલા આનાનું ૨॥ શેર તેટલાજ રૂપીઆનું મણ

રૂપીઆભારના અધોળ અને શેરની અઢીશેરી કરવાની સહેલી રીત.

૧। રૂપીઆભાર=૦॥ અધોળ થાય છે, માટે જે રૂપીઆભાર સવાયાના આંકમાં આવે તેના અધોળા થઈ શકે. રૂપીઆભારમાં જેટલી વખત સવા હોય તેના અર્ધા કરવાથી અધોળ થાય તેજ મુજબ શેરની અઢીશેરી પણ થાય. જેમકે ૨૭॥ રૂપીઆભારના અધોળ કેટલા? ૨૭॥ શેરની અઢીશેરી કેટલી? ૨૭॥÷૧।=૨૨, ૨૨×૦॥=૧૧ અધોળ. ૨૭॥÷૧।=૨૨, ૨૨×૦॥=૧૧ અઢીશેરી.

મનોયત્ન ૬.

૧) રૂ. ૧) શેર તો ૧ અધોળનું શું?
૨) રૂ. ૨) શેર તો ૧ અધોળનું શું?
૩) રૂ. ૫) શેર તો ૧ અધોળનું શું?
૪) રૂ. ૭॥ શેર તો ૧ અધોળનું શુ?
૫) રૂ. ૭॥। શેર તો નવટાંકનું શું?
૬) રૂ. ૭। શેર તો શેર ૦ા~ નું શું?
૭) રૂ. ૧૮॥।= શેર તો અધોળનું શું?
૮ રૂ. ૨૩।= શેર તો ૦। શેરનું શું?

૯) રૂ. ૪॥ શેર તો ૨॥ રૂપીઆભારનું શું ?
૧૦) રૂ. ૧૫॥ શેર તો ૪॥ પૈસાભારનું શું ?
૧૧) રૂ. ૧૮॥ શેર તો ૧૫ રૂપીઆભારનું શું ?
૧૨) રૂ. ૧૫) શેર તો રૂપીઆભારનું શું ?
૧૩) રૂ. ૧૦॥ શેર તો ૨ રૂપીઆભારનું શું ?
૧૪) રૂ. ૭॥ આનાનું અધોળ તો શેરનું શું ?
૧૫) રૂ. ૦।≋॥ નું અધોળ તો શેરનું શું ?
૧૬) રૂ. ૩। આનાનું અધોળ તો શેરનું શું ?
૧૭) રૂ. ૦)≋॥ નું અધોળ તો શેરનું શું ?
૧૮) રૂ. ૦)≋ નું શેર તો નવટાંકનું શું ?
૧૯) રૂ. ૨॥ આનાનું નવટાંક તો શેરનું શું ?
૨૦) રૂ. ૧) મણ તો ૨॥ શેરનું શું ?
૨૧) રૂ. ૨) મણ તો ૨॥ શેરનું શું ?
૨૨) રૂ. ૪) મણ તો ૨॥ શેરનું શું ?
૨૩) રૂ. ૩॥ મણ તો ૨॥ શેરનું શું ?
૨૪) રૂ. ૮॥ મણ તો ૫ શેરનું શું ?
૨૫) રૂ. ૬। મણ તો ૦। મણ ૨॥ શેરનું શું ?
૨૬) રૂ. ૨૩॥।= મણ તો ૨॥ શેરનું શું ?
૨૭) રૂ. ૧૭।= મણ તો ૦। મણનું શું ?
૨૮) રૂ. ૭॥ મણ તો ૨॥ શેરનું શું ?
૨૯) રૂ. ૧૩। મણ તો ૫ શેરનું શું ?
૩૦) રૂ. ૨૮॥। મણ તો ૧૫ શેરનું શું ?
૩૧) રૂ. ૨૫ મણ તો ૧ શેરનું શું ?

૩૨) રૂ. ૩ાા મણ તો ૨ શેરનું શું ?
૩૩) રૂ. ૪ાા આનાનું ૨ાા શેર તો મણનું શું ?
૩૪) રૂ. ૦ા૦ાા નું ૨ા' શેર તો મણનું શું ?
૩૫) ૩ાા આનાનું ૨ાા શેર તો મણનું શું ?
૩૬) રૂ. ૦)≡ાા નું ૨ાા શેર તો મણનું શું ?
૩૭) રૂ. ૦ાા= મણ તો ૫ શેરનું શું ?
૩૮) રૂ. ૦)=ાા નું ૫ શેર તો મણનું શું ?
૩૯) રૂ. ૧) નું ૭ શેર તો એક આનાનું કેટલું ?
૪૦) રૂ. ૧) નું ૪ાા શેર તો રૂ. ૦)– નું કેટલું ?
૪૧) રૂ. ૧) નું ૩ મણ તો એક આનાનું કેટલું ?

પ્રકરણ ૫.

આંક અને ધાતના વ્યાવહારિક પરચુરણ હિસાબ.

સૂચના:—હિસાબ વ્યવહારમાં લાગુ પાડી પૂછવા.

મનોયત્ન ૭.

૧) ૫ શેરના રૂ. ૦ાા≡ તો મણનું શું ?
૨) દસશેરના ૯ આના તો ૨ મણનું શું ?
૩) ૪ આનાનું ૮ શેર તો ૦ા આનાનું કેટલું ?
૪) ૧૨ શેરના ૬ આના તો ૦ાા આનાનું કેટલું ?
૫) ૩ ૦ાાનું મણ તો ૧ આનાનું કેટલું ?
૬) રૂ. ૦ાા=નું મણ તો રૂ. ૦)=ાનું કેટલું ?
૭) રૂ. ૧)નું ૧ા શેર તો ૨ા મણ ૮ાા શેરનું શું ?

૮) રૂ. ૨ાાએ મણ તો ૨૭ાા રૂપીઆમાં કેટલા મણ આવે ?
૯) રૂ. ૮)નું મણ તો ૨૧૬ રૂપીઆનું કેટલા મણ ?
૧૦) રૂ. ૨૧નું ૧ા મણ ૨ાા શેર તો રૂ. ૧)નું કેટલું ?
૧૧) ૬૩ શેરના ૪૨ પૈસા તો ૧ાા શેરનું શું ?
૧૨) ૫ પૈસાનું ૩૫ શેર તો ૬ પૈસાનું કેટલું ?
૧૩) ૩૦ શેરના ૨૪ પૈસા તો ૬૧ શેરનું શું ?
૧૪) મણના ૨ાા રૂપીઆ તો ૭ાા રૂપીઆનું કેટલા મણ ?
૧૫) રૂ. ૨૫નું ૧ાા મણ તો ૭ાા મણનું શું ?
૧૬) ૩ મણના ૩ાા રૂપીઆ તો ૨૭ મણનું શું ?
૧૭) ૨૭ મણના ૧૬૨ રૂપીઆ તો ૧૨ રૂપીઆનું કેટલું ?
૧૮) ૦ાા મણ ૭ શેરનો ૧ રૂપીઓ તો ૧ાા રૂપીઆનું કેટલુ ?
૧૯) ૭ મણ તેલના ૧૦૫ રૂપીઆ તો ૩ મણ તેલનુ શુ ?
૨૦) રૂ. ૨૪)નું ૩૦ મણ તો ૧૮ રૂપીઆનું કેટલું ?
૨૧) રૂ. ૧ા નું ૧ાા મણ તો ૯૩ાા રૂપીઆનું કેટલું ?
૨૨) ૧૨ શેરના ૩૦ આના તો ૭ા આનાનું કેટલું ?
૨૩) ૪૫ તસુના ૧૫ આના તો ૧૮ાા આનાનું કેટલું ?
૨૪) ૮ આનાનું શેર તો ૧૦ રૂપીઆનું કેટલું ?
૨૫) એક પૈસાનું ૨ાા શેર તો રૂ. ૧) નું કેટલું ?
૨૬) રૂ. ૦ાા નું શેર તો ૧ા મણનું શું ?
૨૭) રૂ. ૨ા નું મણ તો ૩૦ મણનું શું ?
૨૮) ૫ શેરનો ૧ાા રૂપીઓ તો ૧ાા મણનું શું ?
૨૯) રૂ. ૧ાા નું મણ તો ૬૯ રૂપીઆનું કેટલું ?
૩૦) રૂ. ૧) નું ૦ાા શેર તો ૫૧ રૂપીઆનું કેટલું ?

૩૧) રૂ. ０। નુ શેર તો ૬। રૂપીઆનુ કેટલુ
૩૨) રૂ. ０)=॥ નુ અધોળ તો શેરનું શું ?
૩૩) રૂ. ૧) નું ૧॥ મણ તો ૪૮ મણનું શું ?
૩૪) રૂ. ૧) ની ૨૪ પેનશીલ તો ૧। રૂપીઆની કેટલી ?
૩૫) રૂ. ૧॥ ની ૨॥ શેર બરફી મળે તો રૂ. ૬ ની કેટલી આવે ?
૩૬) મણ ઘઉંમાંથી ૮ વખત સરખા દળવા આપ્યા ત્યારે દરેક વખતે કેટલા આપ્યા હશે ?
૩૭) ૫૦ માણસો વચ્ચે ૨॥ મણ દૂધ વપરાયું ત્યારે ૭ માણસે કેટલુ દૂધ પીધુ હશે ?
૩૮) એક શેરની ૩ કેરી ચઢે ત્યારે ૧। મણની કેટલી ચઢશે ?
૩૯) રૂ ૧ ની ૨૩ શેર જુવાર મળે તો ૦॥ મણ ૮॥ શેરનું ?
૪૦) ૬ કેરીનો રૂ. ૧) બેસે તો ૨॥ રૂપીઆમાં કેટલી આવે ?
૪૧) રૂ. ૬) ની મણ કેરી મળે તો રૂ. ૧૭૪)ની કેટલા મણ આવશે ?
૪૨) રૂ. ૧) નું ૦॥ શેર ઘી મળે તો રૂ. ૩૦૦) નું કેટલું ?
૪૩) ૧। શેરના ૭। રૂપીઆ તો ૧ શેરનું શું ?
૪૪) ૧॥ શેરના ૭૫ પતાસાં ચઢે તો ૨॥ શેરનાં કેટલાં ચઢશે ?
૪૫) મણ કારેલાના ૨॥ રૂપીઆ તો ૦॥ મણનું શું ?
૪૬) રૂ. ૬) નું ૧॥ મણ તો મણનું શું ?
૪૭) ૨॥ મણના ૧૨॥ રૂપીઆ તો ૭ મણનું શુ
૪૮) ૪ પાઇની ૩ પેન તો ૪ આનાની કેટલી ?
૪૯) ૩ આનાનું એક શેર તો ૦॥ રૂપીઆનું કેટલું ?
૫૦) રૂ. ૧૬॥નું ૧॥ મણ તો ૧૩॥ રૂપીઆનું કેટલું ?
૫૧) ૨॥ મણના ૧૨॥ રૂપીઆ તો ૭॥ રૂપીઆનું કેટલુ

૫૨) ૪ શેરનો ૧ા રૂપીઓ તો મણનું શું ?
૫૩) રૂ. ૯) નું ૧૩ાા મણ તો ૭ રૂપીઆનું કેટલું ?
૫૪) રૂ. ૧૬ા નું ૧૩ મણ તો ૩૭ાા રૂપીઆનું કેટલું ?
૫૫) ૨૧ શેર ચાના રૂ. ૨૬ા બેસે તો રૂ. ૩ાાામાં કેટલી આવશે ?
૫૬) ૩ મણ તેલના રૂ. ૪૫) બેસે તો ૧૦ શેરનું શું ?
૫૭) રૂ. ૨ાા થી રૂ. ૭૨ાા રૂપીઆ કેટલા ગણા છે ?
૫૮) રૂ. ૧ાા ની એક એવી ૭૩ાા રૂપીઆમાં કેટલી ટોપી આવે ?
૫૯) રૂ. ૭૩ાા માં રૂ. ૧ાા કેટલી વાર છે ?
૬૦) રૂ. ૧ાા એ રૂ. ૭૩ાા માં કેટલી વાર છે ?
૬૧) રૂ. ૪) નું શેર તો ૫ રૂપીઆભારનું શું ? નવટાંકનું શું ?
૬૨) રૂ. ૫)નું શેર તો ૩ પાશેરનું શું ?
૬૩) રૂ. ૮)નું શેર તો રૂ. ૬)નું કેટલું ?
૬૪) રૂ. ૯)નું શેર તો રૂ. ૨ાનું કેટલું ?
૬૫) રૂ. ૪ાાનું શેર તો રૂ. ૨ાનુ કેટલું ?
૬૬) રૂ. ૨ાાનું શેર તો રૂ. ૪૦) કેટલુ ?
૬૭) રૂ. ૦ાનું શેર તો ૧૦ આનાનું કેટલુ ?
૬૮) રૂ. ૧ાાનું શેર તો રૂ. ૪૯ાાનું કેટલું ?
૬૯) રૂ. ૧ાનું શેર તો રૂ. ૪૮ાાાનુ કેટલું ?
૭૦) રૂ. ૦ાાાનું શેર તો રૂ. ૯ાાાનું કેટલું ?
૭૧) રૂ. ૨ાાનું શેર તો રૂ. ૫૨ાાનું કેટલું ?
૭૨) રૂ. ૦)=ાાનું રૂપીઆભાર તો શેરનું શું ?
૭૩) રૂ. ૦)=નું ૫ શેર તો મણનું શું ?
૭૪) રૂ. ૧ાનુ ૧૦ શેર તો ૧ાા મણનું શું ?
૭૫) રૂ. ૩)નું ૦ાા મણ તો ૨ાા શેરનું શું ?

૭૬)	રૂ.	૦ાનું ૧ા	શેર	તો	૧ાા મણનું	શું ?
૭૭)	રૂ.	૨ાનું	શેર	તો	મણનું	શું ?
૭૮)	રૂ.	૨ાાનુ	શેર	તો	અધોળનું	શું ?
૭૯)	રૂ.	૯નું	શેર	તો	પાશેરનું	શું ?
૮૦)	રૂ.	૨ાનું	શેર	તો	દસ રૂપીઆભારનું	શું ?
૮૧)	રૂ.	૮)નું	શેર	તો	૧૮ પૈસાભારનું	શું ?
૮૨)	રૂ.	૪ાાનું	શેર	તો	૮ અધોળનુ	શુ ?
૮૩)	રૂ.	૭ાાનુ	શેર	તો	૪ નવટાંકનું	શું ?
૮૪)	રૂ.	૧૭ાાનું	શેર	તો	૨ પાશેરનુ	શુ ?
૮૫)	રૂ.	૨૧)નું એક	શેર	તો	૩૦ રૂપીઆભારનું	શું ?
૮૬)	રૂ.	૨ાનું	શેર	તો	૦ાા શેરનું	શું ?
૮૭)	રૂ.	૫ાનુ	શેર	તો	૧૨ અધોળનું	શુ ?
૮૮)	રૂ.	૨ાનું	શેર	તો	૧ાા અચ્છેરનું	શું ?
૮૯)	રૂ.	૩ાનું	શેર	તો	૬ નવટાંકનું	શું ?
૯૦)	રૂ.	૨૨ાનું ૨ા	શેર	તો	૯ રૂપીઆનું	કેટલું ?
૯૧)	રૂ.	૦ાનુ ૧૦ રૂપીઆભાર		તો	૨ાા શેરનું	શુ ?
૯૨)	રૂ.	૦ાનું પાંચ રૂપીઆભાર		તો	૨ા શેરનું	શું ?
૯૩)	રૂ.	૦ાાનું ૨ા રૂપીઆભાર		તો	શેરનું	શું ?
૯૪)	રૂ.	૦)=નું પાંચરૂપીઆરભાર		તો	૨ શેરનું	શું ?
૯૫)	રૂ.	૧૫)નું ૭ા રૂપીઆભાર		તો	૧ શેરનું	શું ?
૯૬)	રૂ.	૧૧)નું	મણ	તો	૪ અઢીશેરનું	શું ?
૯૭)	૩	આનાનું ૨ા	શેર	તો	મણનું	શું ?
૯૮)	રૂ.	૦)=નું ૨ા	શેર	તો	મણનું	શું ?
૯૯)	રૂ.	૦)=ાનું ૨ાા	શેર	તો	મણનું	શું ?

૧૦૦) રૂ. ૦ા~નું ૨ાા શેર તો મણનું શું ?
૧૦૧) ૨ાા શેરના ૩ આના તો મણનું શું ?
૧૦૨) પાશેરનો ૧ા આનો તો શેરનુ શું ?
૧૦૩) નવટાંકનો ૧ા આનો તો શેરનું શું ?
૧૦૪) ૨ા આનાનું નવટાંક તો ૧ અચ્છેરનુ શુ ?
૧૦૫) રૂ. ૨ાનું ૧ શેર તો રૂપીઆનું કેટલુ ?
૧૦૬) ૧ા મણના રૂ. ૧૦) તો ૨ાા શેરનું શું ?
૧૦૭) રૂ. ૫)નુ મણુ તો રૂ. ૧)નું કેટલું ?
૧૦૮) રૂ. ૅનું મણ તો રૂ. ૨ાનું કેટલું ?
૧૦૯) રૂ. ૦ાા≈નુ શેર ૧ા શેરનું શું ?
૧૧૦) રૂ. ૦ા≈નું ૫ રૂપીઆભાર તો શેરનું શું ?
૧૧૧) ૧ા આનાની શેર પાપડી મળે તો ૧ા મણ ૩ શેરનુ શું ?
૧૧૨) ૨ાા રૂપીઆભારના ૩ આના તો શેરનુ શું ?
૧૧૩) ૩ શેરના રૂ. ૯) તો ૦ાા મણનું શુ ?
૧૧૪) રૂ. ૦)≈ાનું ૧ા શેર તો મણનુ શું ?
૧૧૫) ૨ાા શેરનો રૂ. ૧) તો ૧ાા મણનું શુ ?
૧૧૬) રૂ. ૦ા≈નું શેર તો મણનું શું ?
૧૧૭) ૪ શેરના ૬ રૂપીઆ તો ૩ાા શેરનું શું ?
૧૧૮) ૨૭ પાઇનું શેર દૂધ મળે તો ૨૭ આનાનુ કેટલુ ?
૧૧૯) ૫ અધોળના ૭ાા આના તો શેરનું શું ?
૧૨૦) રૂ. ૧ાા એ મણ મીઠું મળે તો ૩ આનાનું કેટલું આવે ?
૧૨૧) રૂ. ૧૨ાનું મણ તો ૨ાા રૂપીઆમાં કેટલું આવશે ?
૧૨૨) એક આનાનું શેર ૦)૦ાા ઘી મળે તો રૂ. ૧)નું કેટલું ?
૧૨૩) રૂ. ૦)~નું અધોળ ઘી મળે તો શેરનું શુ ?

૧૨૪) ૨ાા શેરના ૩ આના તો શેર ૦ાા=નું કેટલું ?

૧૨૫) ૧ાા શેર દૂધનો એક આનો તો રૂ. ૧ાનું કેટલુ ?

૧૨૬) એક આનાનું ૨ાા શેર તો ૨ાા મણનુ શું ?

૧૨૭) ૧૬ રૂપીઆનુ ૧ મણ તો ૨ાા શેરનું શુ ?

૧૨૮) રૂ. ૦ાા≡નું ૨ાા શેર તો રૂ. ૧૫નું કેટલું ?

૧૨૯) ૨૦ ઘાના ૫ રૂપીઆ તો ૩ ઘાનું શુ ?

૧૩૦) ૧ રૂપીઆનું ૦ાા શેર તો ૧ાા મણનું શું ?

૧૩૧) ૬ આનાનુ ૨ાા શેર મણનું શું ?

૧૩૨) ૫૬ દોઢ પાઈ વટાવીએ તો કેટલી પાઈ આવશે ?

૧૩૩) ૩૭ાા મણના કોઠારમાંથી ૧ાા મણના કેટલા ટોપલા ભરાશે ?

૧૩૪) મારી પાસે ૩૧ાા મણ અનાજ છે. કોઠારમાં ૪૦ મણ માય છે તો કોઠાર ભરવાને કેટલુ અનાજ લાવવું ?

૧૩૫) રૂ. ૦ાા કેટલીવાર લઉં તો ૭૨ રૂપીઆ થાય ?

૧૩૬) રૂ. ૭૨માં ૦ાા રૂપીઓ કેટલીવાર છે ?

૧૩૭) રૂ. ૦ાા વાળી ૭૨ રૂપીઆમાંથી કેટલી ટોપીઓ આવે ?

૧૩૮) રૂ. ૫૫ માંથી ૦ાા રૂપીઆની એક, એવી કેટલી ચોપડીઓ આવશે ને શુ વધશે ?

૧૩૯) મને પેહેલે દિવસે રૂ. ૩ાા, બીજે દિવસે રૂ. ૧ાા, ત્રીજે દિવસે રૂ. ૨ાા અને ચોથે દિવસે રૂ. ૧ાા= ખરચ થયો ત્યારે કુલ કેટલો ખર્ચ થયો ?

૧૪૦) ૩ાા મણ જુવાર, ૨ાા મણ ઘઉં અને ૬ાા મણ બાજરી લાવ્યો ત્યારે કેટલા મણ અનાજ લાવ્યો ? જો દર મણની સરેરાસ કિંમત ૪ રૂપીઆ હોય તો કેટલા રૂપીઆ આપવા પડે ?

૧૪૧) ૪॥ મણ ૫ શેર ઘઉંમાંથી ૧॥ મણ દળવા આપ્યા ત્યારે બાકી કેટલા રહ્યા ?

૧૪૨) ૩૭॥ શેર ચોખામાં બીજા કેટલા નાખું તો ૧॥ મણ થાય ?

૧૪૩) ૧૫ માઇલ ચાલતાં ૭॥ કલાક લાગે તો ૭૨ માઇલ ચાલતાં કેટલો વખત લાગશે ?

૧૪૪) રૂ. ૧નું દોઢ વાર કપડું મળે તો રૂ. ૭૦૦નું કેટલું આવશે ?

૧૪૫) ૭૧ પાઘડીના રૂ. ૧૭૭॥ બેસે તો ૧૯ પાઘડીનું શું બેસશે ?

૧૪૬) રૂ. ૨)≡નું ૦। મણ ૭॥ શેર તો રૂ. ૦।≡નું કેટલું ?

૧૪૭) ૨૯ આનાની ૮૭ નારંગી મળે તો ૭ આનાની કેટલી ?

૧૪૮) ૧॥ રૂપીઆનું ૨૪ તસુ તો ૫ તસુનું શું ?

૧૪૯) ૧ રૂપીઆની ૨૪ નારંગી તો ૯ નારંગીનું શું ?

૧૫૦) ૧ લીટીમાં ૯ શબ્દ માય છે તો ૨૩૪ શબ્દની કેટલી લીટી થશે ?

૧૫૧) ૩૬ તસુના ૪॥ રૂપીઆ તો ૩ તસુનું શું ?

૧૫૨) કેટલા રૂપીઆમાંથી રૂ. ૦॥ વાળી ૬૯ ટોપી આવે ?

૧૫૩) દરેક બ્રાહ્મણને રૂ. ૧॥ આપતાં રૂ. ૪૯॥ ખરચ થયો ત્યારે કેટલા બ્રાહ્મણો હશે ?

૧૫૪) એક નિશાળમાં ૧૩૫ પેંડા વહેંચ્યા, શેરના પાંચ પેંડા થાય ત્યારે પેંડા કેટલા શેર હશે ?

૧૫૫) કયા કયા પલાખાનો જવાબ, ૩૫, ૭૨, ૧૦૮ ને ૧૪૫ આવે ?

૧૫૬) દરેક ભિખારીને એકેક પાઈ આપતાં રૂ. ૧)ની પાઇ વપરાઇ. ત્યારે ભિખારી કેટલા હશે ?

૧૫૭) ૧॥ મણ ૯ શેર બરફી છે, દરેક સાધુને જો ૧॥ શેર આપું તો કેટલા સાધુને આપી શકાય ?

૧૫૮) રૂ. ૧ાા છે **બીજા ધોરણના "મુખગણિત શિક્ષક"**ના બે આના બેસે છે, તો કેટલા **"મુખગણિત શિક્ષક"** આવશે?

૧૫૯) રૂ. ૩૭ામાં ૧૫ છત્રી લીધી તો એ લેખે ૧૭ છત્રીનું શું?

૧૬૦) ૨૪ ચોપડીના રૂ. ૩ાા બેસે તો ૧૬ ચોપડીનું શું બેસે?

૧૬૧) ૧૭ મણ બટાટાના રૂ. ૪૨ા તો રૂ ૧૫)માં કેટલા મણ આવે?

૧૬૨) ૭૫ માણસ વચ્ચે રૂ. ૧૧૨ાા વહેંચ્યા તો ૧૫ માણસના મળીને કેટલા રૂપીઆ થશે?

૧૬૩) ૪૧ ખુરસીના રૂ. ૧૧૭ાા બેઠા તો ૬૮ ખુરસીનું શું બેસશે?

૧૬૪) દોઢ રૂપીઆવાળી ૩૦ ચોપડીને બદલે રૂ. ૨ાા વાળી કેટલી ચોપડી આપવી?

૧૬૫) રૂ ૮ાા માં ૨૭ ખડીઆ મળે છે તો રૂ. ૩૫માં કેટલા આવશે?

૧૬૬) ૬ મહીનામાં રૂ. ૧૫૬ બચાવું છું તો રૂ ૨૩૪ બચાવવાને કેટલો વખત લાગશે?

૧૬૭) ૬ મણ લોટના રૂ. ૩૦ તો ૩૬ મણનું શું?

૧૬૮) ૧૫ કેરીના રૂ. ૩ાા તો રૂ. ૫ માં કેટલી કેરી આવશે?

૧૬૯) ૧૭ મણ દૂધના રૂ. ૧૦૨ તો ૫૧ મણનું શું?

૧૭૦) ૧૩ ઘોડાના રૂ. ૧૦૪૦ બેઠા તો ૫૨ ઘોડાનું શું બેસશે?

૧૭૧) રૂ. ૩૫ માંથી રૂ. ૨ાા વાળી કેટલી છત્રી આવે ને શું વધે?

૧૭૨) રૂ. ૨ાા વાળી ૩૫ ટોપી લેતાં રૂ. ૦ાા વધ્યો ત્યારે કેટલા રૂપીઆ હોવા જોઇએ.

૧૭૩) કઇ સંખ્યાને ૧ાાથી ગુણીએ તો ૧૪૪ આવે?

૧૭૪) જો રૂ. ૨૮ વધારે હોત, તો ૭ રૂપીઆવાળી ૧૩ ખુરશી લેતાં ૩ રૂપીઆ વધત, ત્યારે રૂપીઆ કેટલા હોવા જોઇએ?

૧૭૫) હુ બજારમાં કેટલા પૈસા લઇ ગયો; ૯ પૈસાની રેવડી. અને ૨ પૈસાના બોર લીધાં, પણ મારા મામા મળ્યા; તેમણે મને એક આનો આપ્યો ત્યારે મારી પાસે ૫ પૈસા થયા તો ઘેરથી હું કેટલા પૈસા લઈ નીકળેલો ?
૧૭૬) રૂ. ૮ ની મણ સોપારી મળે તો રૂ. ૨ાાની કેટલી આવે ?
૧૭૭) રૂ. ૫ શેરના રૂ. ૩ાાા તો ૫ મણનું શું ?
૧૭૮) રૂ. ૧ ના બે મણ લાકડા મળે તો ૫ શેરનું શું ?
૧૭૯) રૂ. ૩ાાા નું મણ તો ૭ શેરનું શું ?
૧૮૦) દોઢ આનાનું ૨ા શેર તો રૂ. ૧ાા નું કેટલું આવે ?
૧૮૧) રૂ. ૧) નું ૦ાાા શેર ઘી આવે તો ૦ાાા મણ ૭ાા શેરનું શું ?
૧૮૨) રૂ. ૭૫) નું ૫૬ા શેર તો ૭ રૂપીઆનું કેટલું ?
૧૮૩) ૧ મણ ૩ાાા શેરના રૂ. ૨)≈ તો ૭ાા શેરનું શું ?
૧૮૪) ૭ાા શેરના રૂ. ૦ા= તો મણનું શું ?
૧૮૫) રૂ. ૦ા- નું ૦ાા મણ ૧ શેર તો ૫ શેરનું ?
૧૮૬) ૦ાા મણ ૭ શેરના રૂ. ૨ાા૦ાા તો રૂ. ૦ા= નું કેટલુ ?
૧૮૭) રૂ. ૧)-ાા નું ૦ાાા મણ ૫ શેર તો ૧૪ શેરનું શું ?
૧૮૮) રૂ. ૨ાા નું મણ તો ૩ાાા શેરનું શું ?
૧૮૯) ૨ાા શેરના રૂ. ૦ા-ાાા તો મણનું શું ?
૧૯૦) અધોળ એલચીના રૂ. ૦)≈ાા તો શેરનું શું ?
૧૯૧) રૂ, ૦ાા૦ાાા ની ૨ાા શેર ખાંડ મળે તો મણનો ભાવ શો ?
૧૯૨) રૂ. ૦)=ાા નું ૧ા શેર તો ૧ા મણ નું શું ?
૧૯૩) રૂ. ૦ાાા≈ નું ૩ શેર તો ૭ શેરનું શું ?
૧૯૪) ૭ શેરના રૂ. ૧)-ાા તો ૧૭ શેરનું શું ?
૧૯૫) રૂ. ૨ાા=ાા નું ૦ા મણ ૭ શેર તો ૭ શેરનું શું ?

છગનલાલ મોતીરામ શાહ કૃત પુસ્તકો.

" ડિકટેશન શિક્ષક " માં શું શું છે ???

૧] પાઠવાર અઘરા શબ્દો. ૨] જોડણીના એકજ સરખા નિયમવાળા શબ્દો. ૩] કઠિન મળતા શબ્દોની તારવણી. ૪] જોડાક્ષર. ૫] મળતા જોડાક્ષર. ૬] પરીક્ષાના ડિકટેશનમાં આવનાર શબ્દો.

" ડિકટેશન શિક્ષક "

બાળપોથીનો	૦-૨-૦	ત્રીજીનો	૦-૩-૦
પહેલીનો	૦-૨-૬	ચોથીનો	૦-૪-૦
બીજીનો	૦-૩-૦	પાંચમીનો	૦-૪-૦

કન્યા વાચનમાળા પુસ્તક ૧ લા નો ૦-૩-૦

ત્રિવેદિ વાચનમાળા પુસ્તક ૧ લા નો ૦-૩-૦

" મુખગણિત શિક્ષક "

બાળવર્ગનો	૦-૧-૬	ત્રીજા ધોરણનો	૦-૨-૬
પહેલા ધોરણનો	૦-૧-૯	ચોથા ધોરણનો	૦-૪-૦
બીજા ધોરણનો	૦-૨-૦	પાંચમા ધોરણનો	૦- ૦

" પ્રશ્નોત્તરમાળા "

ગુજરાતની સા. ભૂગોળની ૦-૩-૦| મુંબઇ ઈ. ભૂગોળની ૦-૪-૬

હિંદુસ્તાનની સામાન્ય ભૂગોળની ૦-૪-૦

બીજા ધોરણ માટે "અંકગણિતનાં મનોયત્ન", પાંચ આના.

ન શાહેરનો	"ભૂગોળ શિક્ષક"	૦-૩-૦
જિલ્લાનો		૦-૩-૦

છગનલાલ મોતીરામ શાહ.

મુખગણિત શિક્ષક " વગેરેના કર્તા. શાહપોર-સુરત.